

'IK HEB
GEEN
OPLEIDING,
GEEN BAAN,
GEEN GELD
en geen toekomst-
perspectief'

Tekst: Saskia Smith

Op haar zestiende vluchtte Lajoie (28) in haar eentje vanuit Congo naar Nederland. De eerste twee jaar mocht ze blijven, omdat ze een alleenstaande minderjarige asielzoeker was. Nu is ze uitgeprocedeerd, maar terug naar Congo kan ze ook niet.

“Als jong meisje had ik een normaal leven in Kinshasa, de hoofdstad van Congo. Ik ging naar school, speelde met vriendinnen en deed in het weekend leuke dingen met mijn ouders. We woonden in een mooi huis aan de rand van de stad. Ik herinner me de straten, de geur van het verbrande hout van de vuurtjes waarop we kookten, de zoete aardappels die we aten. Ik vond het leuk om met de kleine kinderen uit de buurt te spelen en op ze te passen. Mijn droom was om later met kinderen te werken. Het liep anders. Door de burgeroorlog in Congo, die voortkwam uit de genocide van buurland Rwanda, veranderde ons veilige, rustige leven van de ene op de andere dag. Mijn vader komt uit Rwanda, mijn moeder uit Congo. Ze hebben elkaar in Kinshasa ontmoet. Doordat mijn vader Rwandees was, was ik dat automatisch ook. Congolezen hadden een hekel aan Rwandezen. Er werd op ze gejaagd, ze werden

gezocht, opgepakt, gemarteld en gedood. Het werd al snel duidelijk dat ons leven niet veilig was. Veel mensen vluchtten de stad of het land uit. Mijn ouders wisten niet goed wat ze moesten doen of waar ze naartoe konden. Ons leven was in Congo, dat wilden ze niet zomaar achterlaten, dus hebben ze lang getwijfeld. Op een dag kwam ik thuis en zat onze tuinman verslagen in ons huis. Hij vertelde dat mijn ouders waren opgepakt en hij geen idee had waar ze hen naartoe hadden gebracht. Ik kon niet zomaar een politiebureau binnenlopen om verhaal te halen, want ik wist niet aan welke kant de politie stond. Wat als ze mij ook oppakten? Ik besloot bij de tuinman en zijn vrouw te blijven wonen. Ze wilden niet dat ik naar buiten ging, daar was ik mijn leven niet zeker. Er werd niet alleen op Rwandezen gejaagd, de stad was één grote chaos. Soldaten en burgers liepen met wapens op straat, er werd

‘In Congo was ik ondernemend en fanatiek. Het enige wat ik nu fanatiek doe, is slapen’

geschoten, niemand wist wie aan welke kant stond. Toch ben ik op een dag de straat op gegaan. Ik werd gek van het binnen zitten, wilde weten wat er gebeurde. En ik wilde weten waar mijn vriendinnen waren en of ik mijn ouders ergens kon vinden. Ik kwam niet ver, na een paar straten werd ik aangehouden door jonge jongens die dreigden met pistolen en machetes. Ik was doodsbang. Ze schreeuwden dat ze me gingen vermoorden, dat ze een hekel hadden aan »

« Rwandezen. Ik durfde zelfs geen adem te halen en stond daar maar. De jongens scholden me uit en dreigden dat ze me zouden verbranden. Gelukkig was de tuinman me gaan zoeken, dus kon hij tussenbeide springen. 'Je kunt hier geen dag langer blijven,' zei hij. Ik wilde niet weg. Wat als mijn ouders zouden terugkomen? Maar in Kinshasa blijven was te gevaarlijk. Ik moest kiezen tussen blijven leven of een heel grote kans om vermoord te worden. »

IJSKOUD LAND

“Om een vliegticket te betalen, verkocht ik alle spullen van mijn ouders. Via via kwam ik in contact met een man die me kon helpen. Ik was ontzettend bang, had geen idee wat me te wachten stond. Ik hield me vast aan de gedachte dat ik ergens naartoe ging waar het veilig was. Het klinkt misschien naïef, maar ik had geen idee waar ik heen ging. De man die me hielp, heeft me zonder uitleg of informatie in een vliegtuig gezet. Ik heb dus niet bewust voor Nederland gekozen. Mijn eerste indruk van Nederland was dat het koud was. Het was december en grauw. Ik liep het vliegtuig uit en voelde de koude wind door mijn kleren heen. Iedereen sprak een vreemde taal, ik snapte er niets van. In Kinshasa had ik genoeg blanke mensen gezien, maar dit waren er wel heel veel. Omdat ik geen geldige ver-

GEVLUCHT NAAR NEDERLAND

Veel vluchtelingen die naar Nederland komen, verlaten hun thuisland vanwege hun ras, godsdienst, politieke overtuiging of seksuele geaardheid. In de eerste helft van 2014 zochten 216.289 mensen bescherming in een EU-land, waarvan 6% asiel aanvraag in Nederland. Momenteel wonen er ongeveer 200.000 tot 250.000 vluchtelingen in Nederland, uit landen als Afghanistan, Syrië en Irak. 36% van de vluchtelingen vindt in Nederland een baan. Daarbij geldt: hoe langer in het land, hoe groter de kans op werk.

BRON: VLUCHTELINGENWERK.NL

gunning of papieren had om Nederland in te komen, werd ik opgepakt door de mareschaussee, en naar een asielzoekerscentrum gebracht. Het eerste jaar in Nederland was heel moeilijk. Ik moest wennen aan de taal, het klimaat, de cultuur. En ik maakte me zorgen om wat er ging gebeuren.

Na twee jaar hoorde ik dat ik terug moest naar Congo. Alleenstaande minderjarige asielzoekers mogen namelijk tot hun achttiende in Nederland blijven als hun aanvraag voor asiel wordt afgewezen. Nu moest ik terug. Er werd me verteld dat ik maar beter kon meewerken aan mijn terugkeer. Omdat ik niet wist wat ik anders moest doen, heb ik dat gedaan. Er werden voorbereidingen getroffen, maar de Congolese ambassade gaf me geen toestemming om naar Congo te gaan. Ik had namelijk voor mijn achttiende moeten kiezen of ik de Rwandese of de Congolese nationaliteit zou aannemen. Omdat ik dat niet had gedaan, kreeg ik niet de Congolese nationa-

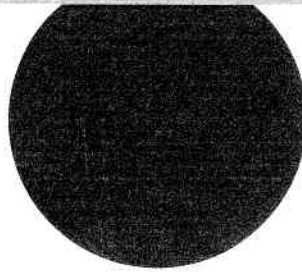
liteit en dus ook geen paspoort. Ineens was ik stateeloos, en dat ben ik nog steeds. Ik wil graag een verblijfsvergunning voor Nederland, maar die krijg ik niet. En ik kan ook niet terug naar Congo. Ik val dus overal tussenin. Mijn situatie is uitzichtloos. Ik kan niks doen, mag niks doen en zit alleen maar de hele dag te wachten. Op wat eigenlijk?”

DEFTIEN JAAR EENZAAM

“Ik ben 28, heb geen opleiding, geen baan, geen geld en geen toekomstperspectief. Omdat ik geen verblijfsvergunning heb, mag ik niet naar school en niet werken. Niks kunnen en mogen doen is ontzettend moeilijk. In Congo was ik ondernemend en fanatiek. Het enige wat ik nu fanatiek doe, is slapen. Hoe meer ik slaap, hoe minder ik hoef na te denken over mijn problemen en hoe minder lang de dag duurt. Soms help ik de vluchtelingenstichting met vertalen of tolken. En ik volg er nu een naaicursus. Maar het grootste deel van mijn tijd doe ik niks. Ik eet, wandel, kijk soms tv en dat is het. Ik ben een jonge vrouw, maar heb het leven van een bejaarde. Ook heb ik last van depressieve gevoelens en gezondheidsproblemen. Doordat ik niet lekker in mijn vel zit en veel stress heb, ben ik kilo's aangekomen. Maar daar kan ik geen hulp voor zoeken, omdat ik geen ziektekosten-

'Omdat ik geen verblijfsvergunning heb, mag ik niet naar school en niet werken'

BED, BAD EN BROOD

“Ik woon nu bijna net zo lang in Nederland als ik in Congo heb gewoond. Ik mis niet alleen mijn ouders, maar ook mijn vriendinnen, mijn huis, het heerlijke eten, de warmte, het altijd buiten zijn. Als ik aan vroeger denk, denk ik aan de verjaardagsfeesten. Die werden groot gevierd, met taart en cadeautjes. Ik mocht altijd kiezen waar we gingen eten en voelde me op die dag echt een prinses. Toch ben ik ook van Nederland gaan houden. Ik vind het hier ontzettend mooi en schoon. Het is zo wijds, voor mijn gevoel kan ik oneindig ver kijken. En iedereen is aardig en behulpzaam. Ik word nu geholpen door ASKV, Steunpunt Vluchtelingen. Zij zetten zich voor me in, helpen me met al het papierwerk en zorgen ervoor dat ik een plek heb om te slapen. Als dat wegvault, ben ik aangewezen op het bed, bad en brood van de gemeente. Ik ken vrouwen die in die situatie zitten. Ze gaan met mannen mee die ze niet kennen, om maar een dak boven hun hoofd te hebben. Het is mijn grootste angst dat ik op een dag ook in die situatie kom. Ik heb Neder-

verzekering heb. Aan de andere kant gaat mijn leven door. Sinds een paar maanden heb ik een lieve vriend, ook een uitgeprocedeerde asielzoeker. We zitten in hetzelfde schuitje, begrijpen elkaar en kunnen elkaar helpen op moeilijke momenten. We dromen over een toekomst samen, maar wat als een van ons terug moet naar zijn land? Ook mijn liefdesleven staat dus min of meer *on hold*. Mijn droom is trouwen, moeder worden, werken, meedoen aan de maatschappij. Ik wil het gevoel hebben dat ik ertoe doe, dat ik gewenst ben. Dat ik niet weet of dat er ooit van gaat komen, is frustrerend. Ik heb er geen invloed op, ben afhankelijk van wat anderen over me beslissen. De afgelopen dertien jaar waren heel eenzaam. Ik mis mijn ouders enorm. Ik weet niet waar ze zijn en zij weten niet waar ik ben. Het Rode Kruis zoekt voor me, maar heeft tot nu toe geen succes. De kans dat mijn ouders dood zijn is groot, maar daar wil ik niet over nadenken. Liever blijf ik positief en hoop ik dat we elkaar op een dag weer kunnen zien.”

‘We dromen over een toekomst samen, maar wat als een van ons terug moet?’

landse vrienden, maar die kunnen me niet eeuwig helpen. Wie neemt er nou voor onbepaalde tijd iemand in huis?

De onzekerheid over mijn toekomst en zelfs over morgen is vreselijk. Ik werk met alles mee, of dat nu mijn terugkeer naar Congo is of in Nederland blijven. Want ik wil zekerheid, weten waar ik aan toe ben. Ik heb geen idee of het in Congo veilig is voor mij. Dat zou ik ter plekke moeten ontdekken. Maar als ik daar ben, weet ik in elk geval dat dat de plek is waar ik het moet gaan doen, waar ik mijn leven kan opbouwen. Liever zou ik hier blijven. Ik wil mijn opleiding facilitaire dienstverlening afmaken, waarmee ik was

begonnen toen ik net in Nederland was. Ik wil een leuke baan zoeken en een eigen huis hebben. Nu deel ik een kamer met allerlei mensen. Dat is niet altijd even leuk. Laatst vroeg iemand of ik nog kan genieten. Daar moest ik over nadenken. Ik ben vooral elke dag aan het overleven. Toch lukt het me om af en toe mijn problemen te vergeten en te genieten. Als ik bij mijn vriend ben en we lachen om verhalen van vroeger, of als ik door de natuur wandel en de mooie bloemen zie en ruik. Ik zou zo graag willen werken, ook om de dag door te komen. Alleen maar wachten is geestdodend. Als ik zou werken, zou ik tenminste een paar uur niet hoeven nadenken over mijn situatie. Maar ja: ga ik nu werken, dan kom ik in het illegale circuit terecht en dat is ook niet goed. Het moeilijkste van alles is dat ik ben gevlucht omdat ik me niet veilig voelde. En nu voel ik me nog steeds onveilig. Er staat weliswaar geen jongen met een mitrailleur of machine voor me, maar niet weten waar je aan toe bent, waar je morgen naartoe wordt gebracht, of je mag blijven en of er morgen nog een bed voor je is, voelt minstens zo onveilig.” •

HULP VAN ASKV

Uitgeprocedeerde asielzoekers staan er in Nederland niet alleen voor: ze kunnen terecht bij ASKV (Steunpunt Vluchtelingen). Deze stichting helpt ze met sociale en materiële zaken, en biedt steun op juridisch gebied. Kijk voor meer info op askv.nl.